

Nujnost sprememb pri izvrševanju kazni zapora*

Franc Brinc**

»Ni naša naloga, da bi iz prestopnikov napravili angele, temveč da v njih odkrijemo in razvijamo dobro, ki je skrito v vsakem človeku.«

Te besede je izrekel eden od govornikov ob praznovanju stoletnice francoskega društva za zapore maja 1976. leta v Parizu.

Nekaj podobnega je povedal tudi Jimmy Boyle, ki je veljal nekaj let za najbolj nevarnega angleškega zapornika. V zavodu za nevarne obsojence ga niso mogli ukrotiti niti z najstrožjimi disciplinskimi kaznimi. Ko pa je bil premeščen v polodprti oddelek, je kmalu postal eden najboljših obsojencev in je pomagal krotiti druge obsojence. Občasno je predaval tudi na šoli za paznike. Postal je odličan kipar in je še kot zapornik imel v Londonu samostojno razstavo. Tedaj je našel svoj življenjski cilj in kmalu je bil odpuščen s prestajanja kazni z najboljšimi perspektivami. V svojem avtobiografskem romanu je zapisal:

»Če obravnavate obsojenca kot človeško bitje, se bo tudi vedel kot človek.«

1. »Porušimo zapore!« Od utopije do resničnosti

Pred penološke delavce se postavlja praktično vprašanje, kaj storiti z obsojencem med izvrševanjem kazni odvzema prostosti, da bo kar najbolje dosežen namen kaznovanja. V zgodovini kazni odvzema prostosti so se zvrstili različni sistemi izvrševanja kazni, katerih vsak je skušal odkriti tak način izvrševanja kazni, da se prestopniki po prestani kazni ne bi več vračali na pot prestopništva. Ob tem se je pokazalo, da je vsak sistem zapuščal tudi nezaželene posledice, ki spremljajo obsojence že med prestajanjem kazni, še bolj pa po odpustu na prostost. Poleg tega vsi znani sistemi prizadevajo tudi okolje,

* Prispevek je delno prirejen zagovor doktorske disertacije z naslovom »Nekatere značilnosti izvrševanja kazni odvzema prostosti v Franciji in Jugoslaviji«, ki jo je avtor zagovarjal 11. 11. 1980 na Pravni fakulteti Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Komisijo za zagovor so sestavljali prof. dr. Ljubo Bavcon kot predsednik ter prof. dr. Peter Kobe in prof. dr. Katja Vodopivec kot člana. Mentorica pri izdelavi disertacije je bila prof. dr. Katja Vodopivec. Disertacija je hkrati raziskovalna naloga Inštituta za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani. Raziskavo je financiral Republiški sekretariat za pravosodje, upravo in proračun SR Slovenije.

** Franc Brinc, doktor pravnih znanosti, višji raziskovalni sodelavec na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

zlasti družino obsojenca. Morda je iz tega spoznanja Erikson že leta 1935 vzkliknil: »Porušimo zapore!« Kasneje pa je dodal: »Porušimo večino zaporov!« Karel Schlyter pa je predlagal: »Izpraznimo zapore.« Podobno misel je izrazil tudi ameriški sodnik Vickers, ki je pred nekaj leti po ogledu ameriških zaporov predlagal, »naj vlada pošlje buldožerje, ki naj porušijo to prekleto stvar«, in pri tem mislil na zapore, v katerih je našel za obsojence neznosne razmere.

Ne glede na take in podobne želje ostaja kazen odvzema prostosti resničnost še danes in bo verjetno ostala v uporabi še dolgo časa, vsaj za nekatere vrste prestopnikov. Sprejemljivo pa je prizadevanje za zmanjšano uporabo te kazni in iskanje nadomestil. Pri tem so nekatere države zlasti v Evropi dosegle že vidne uspehe. Na to kažejo podatki iz leta 1977: na eni strani je Nizozemska z 18 osebami, ki jim je odvzeta prostost, na drugi strani pa Poljska s 190 osebami, računano na 100 000 prebivalcev. Glede tega je bila Francija med državami z nižjim številom oseb v kazenskih zavodih (38), Jugoslavija pa med državami z višjim številom oseb na prestajanju kazni odvzema prostosti (94 oseb, obsojenih za kazniva dejanja, oziroma 101 oseba, če prištejemo še obsojene zaradi prekrškov). V naslednjih dveh letih, v obdobju 1978—1979, pa je tudi v Jugoslaviji število oseb na prestajanju kazni upadlo. Vsaj za Jugoslavijo velja, da bi lahko to število še močno zmanjšali, saj zlasti nova kazenska zakonodaja daje številne možnosti za uporabo drugih ukrepov, ki ne pomenijo odvzema prostosti. Nasprotno od Francije, kjer se zadnja leta pojavljajo številni klici k zaostritvi kaznovalne politike, se v Jugoslaviji uveljavlja politično stališče, da prestopništvo ne pomeni takega družbenega problema, ki bi zahteval ostro kaznovalno politiko. Še več, pristojni organi ugotavljajo, da so bili pri zatiranju prestopništva in drugih družbeno škodljivih dejavnosti doseženi pomembni uspehi. S tem pa so dane okoliščine, da se bo v Jugoslaviji v prihodnjih letih zmanjšalo število oseb, ki jim bo odvzeta prostost. To bi lahko pomenilo nov pomemben prispevek k preprečevanju prestopništva, še posebej tistega, ki mu pravimo povratništvo. To pa je cilj kriminalne, kaznovalne in penitenciarne, pa tudi celotne družbene politike v socialistični družbi. Ta razvoj se lahko še pospeši z načrtnimi ukrepi na vseh področjih družbenega življenja, še zlasti pa so pomembne vse dejavnosti organov in služb, ki se pri svojem delu tako ali drugače srečujejo s človekom — prestopnikom.

2. Prestajanje kazni zapora kot prilika za reševanje človekovih težav

Kaznovanju se še danes pripisujejo različni nameni. Ne glede na to, pa bi moralo biti izvrševanje kazni odvzema prostosti usmerjeno predvsem na človeka, na njegove potrebe, težave in stiske. Kaznovanje in izvrševanje kazni naj bi postalo le družbeni okvir, v katerem nudimo človeku pomoč, ki jo potrebuje. Pri tem se upoštevajo preteklost, družbene razmere, osebne značilnosti, moralna stališča, vrednote in druge sestavine, ki so tako ali drugače vplivale na to, da je človek kršil družbena pravila, in ki bi lahko same zase ali ob povezavi z drugimi neugodnimi dejavniki v življenju posameznika še vplivale, da bi storilec ponavljal kazniva dejanja po prestani kazni. Obsojencem je treba med prestajanjem kazni pomagati. Za mnoge polnoletne, še bolj pa za mladoletne obsojence lahko pomeni prestajanje kazni priložnost (pogosto prvo v življenju), da si pridobijo določena znanja in izkušnje tako na poklicnem kot kulturnem in splošnem življenjskem področju. Prestajanje kazni naj človeku omogoči, da si pridobi zaupanje vase in v svoje sposobnosti, da si pridobi samospoštovanje in se zave svojega položaja in svojih možnosti, kar vse mu po odpustu lahko pomaga zaživeti bolj polno in zadovoljno družbeno, družinsko in osebno življenje. Ob dobro urejenih službah v kazenskih zavodih in izven zavodov bi bilo že danes mogoče pomagati večjemu številu obsojencev, da bi se po odpustu hitreje in z manj spodrslijajev znašli v življenju in da bi v povprečju dalj časa kot danes živeli pošteno in ne bi kršili družbenih pravil. Pri tem pa seveda ne gre za utopično pričakovanje, da je nankrat mogoče iz »kriminalca« napraviti »nekriminalca« in da tisti, ki so bili obsojeni, ne bodo nikoli več storili kaznivega dejanja. V resnici ima tisti, ki je bil že obsojen, dosti večje možnosti, da ponovi kaznivo dejanje, kot tisti, ki še ni bil. Ta večja verjetnost ponovne kršitve lahko izvira iz same človekove narave in že preizkušenega vzorca vedenja pri zadovoljevanju vsakdanjih potreb; lahko pa izvira tudi iz posledic obsodbe, prestajanja kazni in s tem povezanega ožigosanja. Zato ni utemeljeno stališče, da je vsako ponovno kaznivo dejanje **nujno znak neuspeha** kaznovanja in izvrševanja kazni. Ljudje so preveč zapletena bitja, da bi samo krajši ali daljši čas, preživet v kazenskem zavodu, lahko odločilno vplival na vse njihovo prihodnje življenje. Človek in človekovo vedenje ni urni me-

hanizem, ki bi ga lahko poganjali kakor, kolikor in kadar bi želeli. Z ljudmi ni mogoče ravnati kot z avtomati, kjer pritisk na ustrezno tipko vedno izzove enak odziv. Tako ravnanje z obsojenci in taka pričakovanja od obsojencev povzročajo številne težave in razočaranja. V resnici skuša med prestajanjem kazni večina obsojencev čim bolj ohraniti svoj »jaz« in svojo »osebnost«. Večini to tudi uspe, pa naj gre pri tem za ohranitev »prestopniško« ali »neprestopniško« usmerjene osebnosti. Vsakodnevna praksa nam to nenehno potrjuje.

Prestajanje kazni ni in ne more biti samo sebi namen. Truditi se moramo za doseg daljnosežnih ciljev. Usmerjeno mora biti na vedenje, delo in življenje obsojenca še daljši čas po prestani kazni. Za doseganje tega namena pa je treba poznati ne le obsojenčevo **preteklost** in **sedanjost**, temveč tudi njegova **pričakovanja**, **želje** in **hotenja od življenja po prestani kazni**. Saj je očitno, da med prestajanjem kazni nihče ne more pokazati svoje »družbene nevarnosti«. Šele po odpustu se pokaže, kaj kdo je, k čemu stremi, kakšne so njegove resnične vrednote in stališča. Prestajanje kazni ne sme obsojencu postati le »mrtev« čas, okrog njega, z njim in v njem se **mora dogajati nekaj**, kar bo zapustilo v njegovi notranjosti neizbrisne sledove. Pri tem pa je popolnoma človeško, da želimo in pričakujemo le dobre spremembe, čeprav vsakodnevna praksa kaže, da teh ni mogoče vedno in za vsako ceno doseči. Ne glede na vse težave, ki spremljajo izvrševanje kazni odvzema prostosti, pa je dolžnost vseh penoloških delavcev, da v vse dogajanje z obsojencem vnesejo čim več **človečnosti**, **načrtnosti** in **strokovnosti**.

3. Težave v ocenjevanju naprednosti penitenciarne sistema

Namen naloge je bil pokazati na nekatere značilnosti v zakonodaji in praksi izvrševanja kazni odvzema prostosti v Franciji in Jugoslaviji. Ugotovitve pa so v okviru možnosti primerjane še s sodobnimi penološkimi spoznanji in razvojnimi težnjami penitenciarne vede. Za primerjavo med državama so bile izbrane take sestavine, ki jih je mogoče vsaj razmeroma dobro spoznati preko zakonodaje in prakse, kakor je ta dostopna v literaturi. Opazovanje je osredotočeno na take sestavine, kjer je mogoče v praksi napredovati sorazmerno hitro, brez večjih sprememb zakonodaje in sprememb v celoviti zamisli kazno-

vanja in izvrševanja kazni odvzema prostosti. V tej nalogi ni posebej obravnavano vprašanje bistva, vsebine in ciljev tretmana obsojencev, ki je v sodobnosti predmet zelo različnih mnenj in kritik. Tudi sicer je tretman težko spoznaven in težko dostopen za opazovanje in ocenjevanje, še zlasti je to pretežka naloga za zunanjega in občasnega opazovalca, kakršen je nujno raziskovalec, ki le občasno prihaja v kazenski zavod in ne živi s kazenskim zavodom ali v njem. Pri tem pa ni mogoče zanikati, da tudi številni sestavni deli, ki so izbrani za primerjavo med Francijo in Jugoslavijo, že sami po sebi ali v povezavi z drugimi deli tudi pomenijo tretman obsojencev ali pa ga vsaj omogočajo. Še več, morda je prav dogajanje z obsojencem, ki je bilo predmet opazovanja in primerjave med državama, nekakšen zunanji okvir, v katerem se šele lahko uveljavlja načrtno in strokovno obravnavanje obsojencev. Ob tem ostaja odprto vprašanje, ali je vsakemu obsojencu, ki nastopi kazen odvzema prostosti, tudi v resnici potrebno »popoljšanje«, spreminjanje njegove osebnosti in preoblikovanje vrednot, stališč in vzorcev vedenja. Pri posameznem obsojencu je tudi v resnici težko opredeliti, v čem naj bo po prestani kazni drugačen in boljši.

Osnovno teoretično izhodišče v tem delu je, da bi bilo sedanji sistem izvrševanja kazni odvzema prostosti v Jugoslaviji potrebno še izpopolniti. Obsojencem bi bilo mogoče zagotoviti še več pravic, kot jih imajo danes, oziroma več, kot jih imajo obsojenci v Franciji. Poleg tega je bil namen naloge preveriti, koliko je v resnici naš sistem izvrševanja kazni odvzema prostosti napreden v primerjavi s francoskim. Pri tem so bile upoštewane tudi ocene raznih jugoslovanskih piscev, ki so naš sistem ocenjevali kot »bolj napreden« ali celo »najnaprednejši«, niso pa priložili razčlemb, na katerih temeljijo take ocene. Ocenjevalci pogosto niso navedli niti države, s katero so primerjali naš sistem izvrševanja kazni, in tudi ne sestavin, po katerih so opravili primerjavo med sistemoma. Podrobnejših primerjav Jugoslavije z drugimi doslej skoraj nimamo. Očitno je, da tudi to delo ne more biti popolno. Je pa poskus, da se zavemo **prednosti in pomanjkljivosti našega sistema** izvrševanja kazni odvzema prostosti in to z edino željo, da bi iz takih primerjav črpali tudi zamisli za nove spremembe in oblikovanje še bolj napredne zakonodaje in prakse. Francija ima bogato tradicijo v izvrševanju kazni odvzema prostosti. Danes šteje med razvite evropske države. Še zlasti je po-

membno, da je prav Francija s svojimi visokimi funkcionarji iz sodstva in izvrševanja kazni, kot so bili npr. Amor, Ancel, Germain, Pinatel in drugi, utirala pot gibanju nove družbene obrambe, ki je bilo zlasti vplivno v mednarodnem dogajanju v prvih dveh desetletjih po drugi svetovni vojni. Ideje tega gibanja je v Jugoslavijo prenesel in bil njihov goreči zagovornik prof. dr. Ljubo Bavcon, saj je njegovo delo »Kriminalna politika in njene tendence v socialistični družbi«, ki je izšlo leta 1958, imelo močan vpliv na jugoslovanske teoretike in praktike, pa tudi na zakonodajalce.

Tudi ob zastavljanju te naloge se je pokazala težava, ki je zlasti v tem, da je poznavanje samo zakonodaje dosti premalo za oceno penitenciarne sistema. Penološko delo je delo z ljudmi. V tem delu pa je mogoče s predpisi določiti le zelo široke okvire in dati delavcem le zelo splošna navodila za ravnanje z obsojenci. Predpisi določajo le, kaj se mora in kaj se ne sme delati z obsojenci. Med tema skrajnostima pa je velika prostost, saj so vsebina, način dela, postopki in medsebojni odnosi med penološkimi delavci in obsojenci le v manjši meri odraz pisanih pravil. **Ukaz ni vedno enak ukazu.** Pomembno je, kdo ga je izdal, komu ga je izdal in kako ga je izdal. Za dosego istega končnega cilja je vedno več poti in sredstev. Vsega tega pa ni mogoče urejati s predpisi, zato sistema izvrševanja kazni ni mogoče ocenjevati samo po zakonodajnih rešitvah. Če želimo dati oceno naprednosti določene ureditve, moramo poznati prakso, pa tudi družbene, politične, gospodarske in druge razmere, v katerih je zakonodaja nastajala.

Jugoslovanska kazenska zakonodaja in zakonodaja o izvrševanju kazenskih ukrepov je že doslej ves čas, razen morda prva povojna leta, **iskala svojo lastno pot.** Za to si je treba prizadevati tudi v prihodnje. Proučevanje tuje zakonodaje in prakse ne more imeti samo namena prevzemanja tujih rešitev, kajti vedno obstajajo obvezne omejitve v tem, kaj se lahko en narod nauči od drugega. Pri prevzemanju tujih rešitev je treba upoštevati materialne, kadrovske in zlasti ideološke pogoje. Penolog mora vedno upoštevati te omejitve. Po drugi strani pa ni mogoče iti mimo dejstva, da je doslej vsak narod že nekaj prispeval v skupno zakladnico penološkega znanja. Iz te zakladnice je treba črpati vse, kar je dobro, koristno in opravičljivo po sodobnih penoloških spoznanjih. Pri tem ni mogoče mimo dejstva, da nova spoznanja in dosežki prepočasi prodirajo na področje obravnavanja človeka —

prestopnika. Ta je še vedno majhen in nemočen, ko se znajde v pravosodnem sistemu. Čeprav se priznava obsojencem vedno več pravic in ugodnosti, se življenje v kazenskih zavodih še **vedno preveč razlikuje** od življenja v prostosti. Te razlike pa namenom izvrševanja kazni odvzema prostosti prej škodujejo kot koristijo. Izvrševanje kazni odvzema prostosti pogosto le še povečuje družbene razlike med ljudmi, med tistimi, ki so bili odkriti, obsojeni in so prestajali kazen, in drugimi, ki tega niso doživeli. Očitno je, da kazensko pravo, kaznovanje in izvrševanje kazenskih ukrepov **ne more popraviti** vseh krivic in neenakosti, ki jih doživljajo ljudje in ki na tak ali drugačen način prispevajo svoj delež k nastajanju prestopništva in njegovemu ohranjanju, zlasti v delu, ki mu pravimo povratništvo. Čeprav je kazensko pravo namenjeno preprečevanju prestopništva, pa pogosto preveč osamljeno, kot je še danes, ne zmore velikih nalog, ki jih predenj postavlja družba. Zato pogosto le še **zastruje nasprotja med ljudmi**; iz zaprtega kroga je videti le malo rešitev.

Danes prihaja iz kazenskih zavodov vsega sveta na tisoče obsojencev, ki so ob odhodu s prestajanja kazni še bolj revni, kot so bili ob prihodu. Večinoma odhajajo na prostost brez pravih življenjskih možnosti. Res imajo prostost, toda pogosto ne vedo kaj početi z njo. Ob poskusih, da bi premagali »železno zaveso«, ki jih loči od neprestopnikov, pogosto omagajo in raje ostanejo v svetu prestopnikov in obsojencev, ker so jim pravila tega sveta bližja ter zahtevajo od njih manj naporov kot prilagajanje in upoštevanje pravil življenja na prostosti; nekaterim pa tako življenje omogoča celo ustvarjanje življenjske kariere.

4. Primerjava zakonodaje in prakse v Franciji in Jugoslaviji

V uvodnem delu naloge je razvoj zakonodaje in prakse v Franciji in Jugoslaviji postavljen v zgodovinski in družbeni okvir razvoja obeh držav. Povojne politične in gospodarske spremembe v Franciji so bile manj daljnosežne in razgibane kot v Jugoslaviji, kar se je pokazalo tudi na razvojni razgibanosti kazenske zakonodaje in zakonodaje o izvrševanju kazenskih ukrepov. Za Jugoslavijo, ki je po drugi svetovni vojni začela novo gospodarsko, politično in družbeno življenje, je značilno tudi **hitro spreminjanje zakonodaje**. Francija pa je poznana po tradicionalni

zakonodaji, še zlasti na kazenskopravnem področju, saj je npr. še vedno v veljavi kazenski zakonik iz leta 1810, čeprav je bil kasneje večkrat spremenjen in dopolnjen. V obeh državah je bila problematika kazenskih zavodov vse pogosto potisnjena ob stran spričo političnih in gospodarskih težav. Skupna značilnost Francije in Jugoslavije je, da prestajajo obsojenci kazni večinoma še v zaprtih kazenskih zavodih in z velikim ali **prevelikim omejevanjem človekovih pravic in svoboščin**. Demokratizacija družbenega življenja, ki je značilna za obe državi, v kazenske zavode prodira vse prepočasi. V kazenskih zavodih so obsojenci postavljeni v preveliko odvisnost od drugih ljudi. Odvisnost, ki temelji na avtoriteti in moči, pa ni združljiva z načeli demokratičnega vodenja in urejanja razmerij med ljudmi.

V uvodni del naloge je vključen še prikaz dosežkov in splošnih smernic razvoja izvrševanja kazni odvzema prostosti po drugi svetovni vojni. Zaradi znanih dogajanj med drugo svetovno vojno se je po vojni za izvrševanje kazni odvzema prostosti začela resnično nova doba. K temu je prispevalo prizadevanje za večje vrednotenje človekove svobode in njegovih pravic. Izraz teh prizadevanj je bil sprejem Splošne deklaracije o človekovih pravicah in še drugih mednarodnih aktov, ki varujejo človekove pravice. Leta 1955 sprejeta Minimalna pravila za postopanje z zaporniki in številne novosti v izvrševanju kazni odvzema prostosti so do danes izboljšale položaj obsojencev. Kljub temu pa ostaja resnica, da je med prestajanjem kazni obsojence težko pripraviti za življenje na prostosti. Zato si zlasti nekatere evropske države prizadevajo, da bi to kazen nadomestile, kadar je to le mogoče, z ukrepi, ki človeka omejujejo manj kot kazen odvzema prostosti. Obsojencem bi morali omogočiti **nenehno enačenje z neprestopniki** in namesto osamitve **doseči njihovo vključitev** v normalno življenjsko okolje. Prestopnikom bi morali omogočiti, da na družbeno sprejemljiv način rešujejo svoje življenjske težave in da se ustvarjalno vključujejo v življenje. V čim večji meri je treba uporabiti ukrepe, ki človeka čim manj oškodujejo. Pomisleki in praksa, **ki so ostanek preteklosti, bi morali odpasti**. To pa zahteva določen napor vseh, ki sodelujejo v sojenju, izvrševanju kazni in spremljanju obsojencev še po prestani kazni.

V I. delu naloge so prikazane nekatere značilnosti pri izvrševanju kazni odvzema prostosti v

Franciji in Jugoslaviji. Pri tem je bila pozornost usmerjena zlasti na predpisane in izrečene kazni odvzema prostosti, na vrste in ureditev kazenskih zavodov, na ureditev nadzorstva nad izvrševanjem kazni odvzema prostosti ter na osnovne težave pri izvrševanju te kazni v Franciji in Jugoslaviji.

Francija ima več različnih vrst kazenskih zavodov in s tem večje možnosti za razporejanje obsojencev vanje kakor Jugoslavija. Francija je enotno jezikovno področje, poleg tega pa je centralistično urejena tudi glede izvrševanja kazenskih ukrepov. Razporejanje obsojencev olajša tudi celični sistem prestajanja kazni odvzema prostosti. Jugoslavija pa uporablja od leta 1945 dalje sistem skupnega prestajanja kazni. Vsak od omenjenih sistemov ima zagotovo svoje prednosti in pomanjkljivosti. V prihodnosti se bo **najverjetneje uveljavil mešani sistem**, ko bosta hkrati v uporabi skupno in posamično prestajanje kazni odvzema prostosti.

5. Posledice odvzema prostosti in ukrepi za njihovo omilitev

V drugem delu naloge je bila vsa pozornost osredotočena na posledice odvzema prostosti in na ukrepe za njihovo omilitev. Pri tem je bilo ugotovljeno, da so doslej v literaturi opisane večinoma posledice za obsojenca, pozabljalo pa se je na pripornika, ki doživlja morda še hujše pretrese. Zato bi bilo treba vsaj v praksi vprašanju pripornikov posvetiti več pozornosti, kot je to običajno danes.

Že dolgo je znano, da kazen odvzema prostosti, ki je namenjena samo storilcu kaznivega dejanja, prizadene tudi njegovo okolje, zlasti družino, starše, sorodnike, prijatelje in znance. Ena od napak kaznovanja je tudi v tem, da ni mogoče vnaprej predvideti vseh družbenih posledic obsodbe. Sodnik, ko izreče kazen, si tudi, če bi hotel, ne more predstavljati, koliko ljudi bo prizadetih zaradi kazni. Poleg tega tako razmišljanje danes še niti ni sprejeto v splošni pojem sojenja. Odvzem prostosti ne pretrga le **škodljivih vezi** prestopnika z okoljem, temveč **tudi dobre**, to pa izzove posledice, ki jih družba ne želi. Ker pa se to v resnici dogaja, si je treba prizadevati za omilitev ali vsaj za nevtralizacijo škodljivih posledic, ki iz tega izhajajo za samega obsojenca ali za njegovo okolje.

5.1. Osnovne posledice kazni odvzema prostosti

Med osnovne posledice kazni odvzema prostosti za obsojenca štejemo: odvzem prostosti; prikrajšanje za materialne dobrine in storitve ter spremembo življenjske ravni; prikrajšanje za heteroseksualne odnose; prikrajšanje za samostojnost in prikrajšanje za občutek varnosti. Čeprav so vse te posledice za obsojenca pomembne, zapušča najbolj daljnosežne slabe posledice prav **prikrajšanje za samostojnost**. Obsojenec s prihodom v zaprti kazenski zavod praviloma izgubi vsako možnost samostojnega odločanja o sebi in svojih zadevah. Zato izgubi samospoštovanje in samozaupanje. Ker je vse življenje urejeno s pravili in ukazi, je obsojenec potisnjen v shematično organizirano življenje, prikrajšan je za zasebno pobudo, je nemočen in odvisen od drugih. Izgubil je večino družbenih vlog, ki jih je opravljal in ki jih bo moral ponovno opravljal po odpustu na prostost. Znan je pojav, da obsojenci po odpustu na prostost **niso več sposobni za samostojno življenje, ker so navajeni ubogati le na ukaz in se podrežati družbenim pravilom v kazenskem zavodu le ob nenehnem nadzorstvu**. Vprašanje večje samostojnosti obsojencev je eno ključnih vprašanj v terapevtskih prizadevanjih sodobnih kazenskih zavodov. Poslušni in ponižni obsojenci so lahko želja osebja, toda vprašanje je, kaj bo z njimi po odpustu na prostost, ko bodo zopet morali prevzeti usodo svojega življenja v lastne roke.

Ne glede na to, ali izhajamo iz teorije o univerzalnih faktorjih prizonizacije (Clemmer) ali iz teorije o nevtralnosti zaporniškega okolja (Smith in drugi), je danes očitno, da škodljivih posledic prestajanja kazni ni mogoče zmanjšati samo s tem, da napravimo bivanje obsojenca v zavodu čim prijetnejše (tudi zlata kletka je še vedno kletka). Prizadevati si je treba, kolikor je to le mogoče, za **normalizacijo življenja obsojencev in razvijanje njihove odgovornosti, zrelosti in neodvisnosti**. S tem pa postaja življenje obsojenca težje, saj zahteva več umskega in čustvenega napora. Namesto današnjega pravila, da je obsojencu vse prepovedano, kar ni posebej dovoljeno, bi se moralo uveljaviti pravilo, **da je vse dovoljeno, kar ni posebej prepovedano**. K temu nas sili tudi določba 6. člena KZ SFRJ, ki pravi: »Pri izvrševanju kazenskih sankcij se smejo storilcu kaznivega dejanja vzeti ali omejiti določene pravice le v tolikšni meri, kolikor ustreza naravi in vsebini te sankcije, in samo na tak

način, da je zagotovljeno spoštovanje osebnosti storilca in njegovega človeškega dostojanstva«. Biti v zaporu je za človeka kazen ne glede na počlovečenje in prizadevanje, da bi bilo življenje obsojenca prijetnejše. Koliko se bodo sodobna penološka spoznanja uveljavila v praksi, ne bi smelo biti prepuščeno le **dobri volji** posameznih kriminologov in penologov, temveč **so odgovorni za to** predvsem tisti, ki oblikujejo in uveljavljajo kriminalno politiko.

Naloga je posvečena predvsem ukrepom v zakonodaji in praksi Francije in Jugoslavije za zmanjšanje škodljivih posledic odvzema prostosti. Vsi ukrepi za omilitev škodljivih posledic odvzema prostosti, preko katerih spoznavamo značilnosti, razlike in podobnosti med Francijo in Jugoslavijo, so razdeljeni na 11 vrst in sicer: 1. sprejem obsojencev; 2. socialne službe v kazenskih zavodih; 3. obiski; 4. dopisovanje in telefoniranje; 5. sprejemanje paketov; 6. prosti izhodi; 7. zadovoljevanje spolnih potreb; 8. delo in izobraževanje; 9. sodelovanje prostovoljcev pri obravnavanju obsojencev; 10. nameščanje obsojencev v odprte in polodprte zavode; 11. pogojni odpust, skrajšanje kazni, pomilostitev, amnestija in izredna omilitev kazni.

5.2. Realitetni pristop v iskanju ravnotežja v družbeno konfliktnih situacijah

Ne glede na različne namene kaznovanja in izvrševanja kazni odvzema prostosti in ne glede na odgovor na najbolj pereče sodobno konceptualno vprašanje, ali se s kaznijo odvzema prostosti sploh lahko doseže resocializacija storilcev kaznivih dejanj in ali naj bo ta namen sploh vsebina kaznovanja, ali pa naj bo kazen le povračilo za škodo, ki jo je storilec povzročil s kaznivim dejanjem in naj ima kazen edino namen kaznovanja brez očitnih ali prikritih namenov spreminjanja prestopnika, se zdi, da je za sedanje razmere še najbolj sprejemljivo stališče, »naj bi prestajanje kazni odvzema prostosti **zapuščalo na obsojencu čim manj trajnih ali začasnih škodljivih posledic, kar bi samo po sebi pomenilo tudi povečanje učinkovitosti koristnega delovanja na obsojenca in njegovo okolje**«. V tej smeri si je treba prizadevati, da se iz prestajanja kazni odvzema prostosti izločijo vse škodljive in nepotrebne posledice, ki spremljajo to kazen predvsem kot odraz tradicije, so pa vedno bolj nezdržljive s sodobnimi pogledi na storilca kaznivega dejanja, na vzročnost zločinstva in na

pota in sredstva za njegovo preprečevanje. To izločevanje in odpravljanje škodljivih posledic je postopno dogajanje, **nujno pa ga je začeti in načrtovati**. Preživelih oblik zaporniškega življenja ni mogoče spremeniti od danes do jutri. Spremeniti je mogoče zakonodajo, toda zaradi tega se ne bo nujno spremenila tudi praksa, ki je odraz stališč osebja, obsojencev in širše javnosti. Končno vprašanje je, koliko škodljivih posledic zaradi storitve kaznivega dejanja in obsodbe je za obsojenca in okolje še tista mera, ki je potrebna za doseganje namenov kaznovanja, in kdaj kaznovanje **prekorači mejo optimalnosti** in se spreminja v svoje nasprotje, prispeva k poslabšanju človeka in k zmanjšanju njegovih družbenih možnosti po prestani kazni.

Za penologa je osnovna težava, kako napraviti v danih družbenih razmerah ter materialnih in kadrovskih možnostih izvrševanja kazni odvzema prostosti bolj učinkovito. Za to pa sta **dve poti**: ali **povečati koristne učinke prestajanja kazni odvzema prostosti ali pa zmanjšati škodljive učinke prestajanja kazni**. Druga pot se zdi bolj premišljena, lažje dosegljiva in v praksi bolj uporabna. Z zmanjšanjem škodljivih posledic bi lahko dosegli, da bi se obsojenci vračali s prestajanja kazni telesno, duševno, osebno in družbeno manj oškodovani, kot se vračajo v povprečju danes, in da bi ohranili večji del svojih sposobnosti za ponovno vključitev v družbeno in družinsko življenje. Pri tem je treba upoštevati tudi gospodarnost ukrepov, to je, kako z enakimi sredstvi doseči boljše učinke izvrševanja kazenskih ukrepov.

6. Predlogi za spremembe pri izvrševanju kazni zapora

Spoznanja iz primerjave zakonodaje in prakse v Franciji in Jugoslaviji so strnjena v **sklepe in predloge** za izboljšanje stanja pri nas. Ta spoznanja so oblikovana v treh smereh: 1. splošni sklepi; 2. predlogi glede zakonodaje in 3. predlogi za prakso. Nekateri najpomembnejši sklepi in predlogi so navedeni v nadaljevanju.

6.1. Splošni sklepi

Danes še vedno izstopa temeljno penološko vprašanje, kako napraviti izvrševanje kazni odvzema prostosti bolj učinkovito. K doseganju tega cilja naj bi prispevalo prizadevanje za zmanjšanje škodljivih posledic kazni odvzema

prostosti. Razlog za tako odločitev je v tem, da so se doslej prizadevanja za povečanje koristnih učinkov običajno pokazala kot neučinkovita. To je med drugim tudi posledica spoznanja, da je pri obravnavanju obsojencev za teoretike in praktike še veliko neznanega. Malo vemo o razlogih, zakaj ljudje postanejo prestopniki, še manj vemo o razlogih, zaradi katerih nehajo biti prestopniki. Težko je spoznati nagibe, zakaj se večina ljudi vede v skladu z družbenimi normami in zakaj le manjšina krši te norme, nekateri celo po večkrat, kljub že prestani kazni. Za ljudi, ki se večkrat vračajo na prestajanje kazni, ne vemo, ali bi jim bolj ustrezalo še večje omejevanje ali pa bi bili bolj uspešni ob manjšem omejevanju ali sploh brez omejevanja prostosti in drugih dobrin in vrednot. Pogosto se zdi, kakor da smo komaj na stopnji, ko smo se **začeli zavedati našega neznanja**.

V kazenskem pravu in pravu o izvrševanju kazenskih sankcij je težko ali skoraj nemogoče samodejno prenašati tuje izkušnje v domačo zakonodajo in prakso, ne glede na to, od kod te izkušnje prihajajo in ne glede na to, koliko so v drugih državah ugodne. Vprašanje je, koliko bi te izkušnje, prevzete po sili in neprilagojene našim razmeram, v resnici ustrezale naši praksi in naši miselnosti. Zato je pred kakršnikoli prenašanjem tujih zakonodajnih ali praktičnih rešitev najprej potrebno ugotoviti, **ali so spremembe sploh potrebne** in kako bi bilo tuje izkušnje pri nas mogoče uporabiti. Čeprav je treba spoštovati tuje uspehe, izkušnje in dosežke, je treba upoštevati tudi našo družbeno stvarnost in tej prilagajati nove institute. Morda smo na tem področju doslej le **preveč sprejemali** tuje penološke rešitve, nismo pa jim dajali posebnih oblik, ki bi bile **značilne samo za našo družbeno ureditev**. Jugoslavija je po drugi svetovni vojni pričela z graditvijo nove družbene, gospodarske in politične ureditve in je na številnih področjih že našla izvirno pot, da je prej zgled drugim državam, kot da bi posnemala njihovo rešitev. Zato je nujno da hitreje in bolj odločno **razvijamo svojstvene rešitve tudi na področju izvrševanja kazni odvzema prostosti**. Doslej je izvirnih rešitev bolj malo, primerjava s Francijo kot zastopnico zahodnega razvitega kapitalističnega sveta pa kaže, da ima Francija nekaj sodobnejših rešitev od Jugoslavije. Če smo uspeli najti svoje rešitve na številnih drugih družbenih področjih, ni razloga, da ne bi mogli posodobiti in bolj **prilagoditi** socialistični družbeni ureditvi tudi izvrševanje kazni odvzema prostosti.

Bistveno novost bi lahko pomenilo prizadevanje, naj izvrševanje kazni odvzema prostosti pomeni poskus vključitve neprilagojenega človeka v družbo in pomoč pri sprejemanju družbenih norm, ne pa osamitev in oddaljevanje od družbenih norm, kakor je to še danes v večini primerov. Pri tem pa ni mogoče sprejeti teoretičnega stališča, da bi bilo treba toliko zmanjševati škodljive posledice prestajanja kazni odvzema prostosti, da bi postal kazenski zavod **nevtralen** okolje, kar bi pomenilo, da se bodo iz zavoda vračali na prostost obsojenci taki, kot so prišli vanj, slabi slabi, dobri pa dobri. To je premalo! Prestajanje kazni **mora postati priložnost**, da se ljudje naučijo kaj resnično koristnega za življenje po vrnitvi na prostost. Življenje v kazenskem zavodu je treba organizirati tako, da bo omogočilo obsojencu nove pozitivne čustvene in miselne izkušnje. Obsojenca je treba obogatiti vsaj za eno spoznanje (internalizacija norme), da so družbene norme in med njimi pravne kot najstrožnja oblika teh norm del življenja samega in da pomeni kršitev pravne norme le v formalne predpise ujeto življenjsko resničnost. V osnovi pa gre vedno za kršitev osnovnih družbenih norm, ki si jih pridobivajo ljudje v socializacijskem postopku preko zavestnih odzivov na dražljaje okolja. Družba, še posebno humanistično in samoupravno oblikovana, kakršna je naša, bi morala **več storiti**, da bi vsak njen član **našel svoje mesto v njej**, da bi bil koristen član družbene skupnosti ter da bi si lahko ustvaril vsaj **skromne možnosti** za srečno in zadovoljno življenje. Današnja arhitektura, organizacija in vsebina življenja in dela v kazenskih zavodih se še močno razlikuje od tako zamišljenega osnutka. Resničnost pa nas ne bi smela ovirati, da ne bi stremeli k višjim in naprednejšim oblikam dela na tem področju.

6.2. Predlogi za zakonodajo

Pri oblikovanju predlogov glede zakonodaje je treba najprej poudariti, da je Francija v zadnjih desetih letih uvedla številne novosti, ki so prispevale k zmanjšanju škodljivih posledic odvzema prostosti. V Jugoslaviji pa se je v zadnjih desetih letih položaj obsojencev le malo spreminjal. V Jugoslaviji bi se morali tudi v prihodnje izogibati tega, da bi sprejemali spremembe na hitro in nepripravljene, kot je to bilo pogosto doslej. Sedaj, ko je izvrševanje kazni v pristojnosti republik in pokrajin, je dana vsa možnost, da se prej temeljito proučijo zakono-

dajne rešitve in praksa in da se pravočasno pripravijo nove rešitve. Pri tem ne bi smeli pozabiti tudi na **uvajanje novosti** v obliki poskusov. Danes ni več mogoče in ni dopustno oblikovanje zakonodaje brez predhodnih stvarnih razčlemb stanja in resničnih potreb penološke prakse. Če smo v preteklosti morda vsaj občasno oblikovali zakonodajo na področju izvrševanja kazenskih ukrepov pod osebnimi pritiski posameznih teoretikov in praktikov, se je treba temu v prihodnje popolnoma izogniti. Iz ugovitev o skladnosti med današnjo zakonodajo in prakso bi lahko črpali zamisli za nove spremembe in oblikovanje naprednejših rešitev. Dejstvo je, da v **Jugoslaviji prepočasi napredujemo**, počasneje kot so naše objektivne in subjektivne možnosti. Za hitrejši napredek, za dohitevanje in prehitavanje drugih držav so nam potrebne lastne izkušnje. V naši družbi bi morali zagotoviti obsojencem več in drugačnih pravic, kot jih zagotavljajo v državah zahodnega kapitalističnega sveta. Ob tem pa se je treba nenehno zavedati, da je uvajanje novosti v zakonodajo, še bolj pa v prakso težavno in dolgotrajno opravilo, ki zahteva od vseh, ki so pri tem udeleženi, posebne miselne in čustvene napore, visoke etične zahteve, veliko znanja, osebne prizadevnosti in **zlasti kritičnosti**. Očitno je, da zakonodaje ni več mogoče oblikovati samo po občutku sestavljalca predpisov ali po trenutnem čustvenem odzivu ljudi, ki sodelujejo v zakonodajnem postopku, kakor se je to dogajalo v preteklosti. Takšno oblikovanje zakonodaje je vedno manj obetajoče in **nima ničesar skupnega** z načrtno kriminalno politiko in s sodobnimi penološkimi prizadevanji. Izogibati se je treba tudi novostim, ki niso bile prej preizkušene v praksi. Pri tem bi lahko pomemben delež spoznanj prispevali tudi sami obsojenci. Od tega sodelovanja bi lahko bila obojestranska korist. To pa bi pomenilo še hitrejši napredek v penologiji.

Med številnimi določenimi zakonodajnimi predlogi omenjamo samo nekatere:

— natančneje določiti nadaljnjo razvrstitev kazenskih zavodov. Zlasti bi bila potrebna odločnejša preusmeritev iz sedanjega stanja, ko večina obsojencev prestaja kazni v strogem varnostnem sistemu;

— poleg sedanjega pravila o skupnem prestajanju kazni odvzema prostosti dati možnost posamičnega prestajanja kazni;

— obsojencem omogočiti telefonske pogovore z osebami, ki jih lahko obiskujejo;

— obsojencem priznati pravico do polnega plačila za opravljeno delo, iz zaslужka pa se jim lahko zaračunajo stroški oskrbe in nastanitve;

— obsojencem ob določenih pogojih priznati čas, prebit na delu, v pokojninsko dobo;

— obsojencem priznati varstvo za primer brezposelnosti po odpustu na prostost;

— povečati socialno varstvo družine obsojenca;

— za obsojence, ki prestajajo kazen v odprtih kazenskih zavodih, uveljaviti pravilo, da so zaposleni izven zavoda;

— pogojni odpust oblikovati kot pravico obsojenca, ki se mu lahko omeji ob določenih pogojih in v predpisanem postopku;

— postopek za pogojni odpust naj se začne po uradni dolžnosti, ko obsojenec izpolni predpisane formalne pogoje;

— pri odločanju o pogojnem odpustu spremeniti pristojnost med komisijo za pogojne odpuste in upravnikom kazenskega zavoda v korist upravnika.

6.3. Predlogi za prakso

Pred oblikovanjem predlogov za **prakso** je treba najprej poudariti, da ostaja francoska praksa kljub zakonodajnim novostim še vedno nesodobna, saj obstaja velika razlika med zakonodajnimi prizadevanji in prakso. Praksa kljub napredni zakonodaji ostaja pretežno zatiralna, zaradi tega številne napredne rešitve ostajajo le na pol poti do uresničitve. V Jugoslaviji pa se praksa bolj približuje zakonodajnim rešitvam. Ob tem bi bilo zlasti slovensko prakso mogoče označiti za sodobnejšo in bolj permisivno od francoske. Vendar pa permisivnosti sami po sebi ne smemo dajati dobrega predznaka, če ne gre ob tem za premišljene, načrtne in strokovno utemeljene ukrepe. Permisivnost še ne rešuje človekovih težav, če tak način ravnanja ne vsebuje tudi praktičnih ukrepov v njegovo korist. Ker povzroča življenje v zaporski skupnosti nenehna nasprotja, prihaja do občasnih stisk pri osebju, ki išče izhod tudi z uporabo nasilnih ukrepov ali s sklicevanjem na avtoriteto in moč. Tako ravnanje je mogoče še opravičiti, dokler gre le za neiznajdljivost v strokovno zahtevnih položajih. Če pa gre za načrtno zlorabljanje pooblastil, je treba storiti vse za odpravo takega ravnanja.

Osnovno napotilo jugoslovanski praksi naj bi bil cilj, da bi v nekaj prihodnjih letih, morda v petih, dosegla zmanjšanje števila oseb na prestajanju kazni vsaj za polovico. To bi pomenilo,

naj bi namesto današnjih 100 prestajalo kazen okrog 50 oseb na 100 000 prebivalcev. Ob ugodnih družbenih gibanjih to nikakor ni nedosegljiv cilj. Pri tem ne gre le za izraz človečnosti, temveč tudi za teoretično spoznanje, da, čim več oseb je obsojenih in čim daljše so izrečene kazni, krajše so dejansko prestane kazni. Obsojenci prej zapuščajo kazenske zavode, s tem pa se povečuje možnost za povratništvo. Zvečanje povratništva in s tem prestopništva pa ima običajno za posledico poostritev kaznovalne politike in še bolj polne kazenske zavode. Tako se krog zapira. Iz njega vodi le ena pot, to je pot razumne kriminalne, kaznovalne in penitenciarne politike. Take politike pa ni mogoče voditi v težavnih razmerah, ko se pojavlja občutek nemoči pred naraščajočo kriminaliteto, temveč v »mirnem« obdobju, ko kriminaliteta vsaj zastaja, če že ne upada. Morda je v Jugoslaviji ali vsaj v Sloveniji ravno sedaj **pravi čas** za postavitev take kriminalnopolitične usmeritve. Za tako politiko pa bi morali stati ljudje, ki bi jo usmerjali in si prizadevali za njeno uveljavljanje; in to kljub občasnim neprijetnostim in vsaj občasnemu doživljanju kritike. Tisti, ki hoče, vedno lahko najde opravičilo za svoje ravnanje, pa najsi gre za napredno ali nazadnjaško. Vprašanje pa je, **kaj je bolj obetavno in napredno, kaj je bolj človeško in splošno družbeno koristno.** Zadnja presoja človekova dejanja in opustitve zgodovine, ki oceni, kaj je bilo bolj in kaj manj napredno. Vse to pa pomeni, da na vsakokratni generaciji penoloških delavcev leži velika **odgovornost iskanja novih in boljših rešitev** od tistih, ki so jih podedovali od prednikov. Vključevanje v ta dogajanja je ne le delovna, temveč tudi moralna, etična in politična dolžnost penoloških delavcev. Boriti se je treba proti mišljenju, da je to, kar je bilo dobro včeraj, dobro tudi še danes, kaj bo v prihodnje, pa ni naša skrb. Penološki delavci si morajo **prizadevati, da bo danes boljše, kot je bilo včeraj, in da bo jutri boljše, kot je danes.** Le to je prava pot do uspeha in napredka tudi na tem težkem, uspehov in neuspehov polnem penološkem področju.

7. Sklepne misli

Za konec še nekaj **sklepnih misli** o obravnavanem vprašanju. Nujno je, da so s penološkimi spoznanji seznanjeni bolj kot danes vsi tisti, ki se pri svojem delu srečujejo s prestopnikom od njegovega odkritja in prijettja preko preiskovanja, obtoževanja in sojenja do izvrševanja kazni

in še po odpustu obsojenca na prostost. Vsi ti naj bi storili vse, da človeku pomagajo iz stiske, v kateri se je znašel zaradi kaznivega dejanja. Prestopniku naj ne bi povzročali še novih in večjih težav v sedanjem in prihodnjem življenju, kot jih ima že sam zaradi svojih čustvenih, osebnostnih, duševnih, družbenih in drugih razlogov.

Vsi, ki se ukvarjajo s človekom — prestopnikom, bi se morali zavedati, da je obravnavanje obsojenca in še posebej spreminjanje njegove osebnosti kljub sedanjemu razvoju znanosti, ki se ukvarja s človekom, **izredno zamotan postopek**, ki zahteva od spreminjevalcev predvsem veliko človeških lastnosti, saj so te pogosto v osebnih stikih s spreminjanci celo odločilnega pomena; znanje, strokovna usposobljenost in praktična izkušnost so lahko le orodje pri nadzoru, obravnavanju, spreminjanju in popljševanju človeka — prestopnika.

Prestopništvo se nam včasih kaže res kot enoten pojav in prestopniki kot enotna statistična skupina, ko pri njih ugotavljamo številne podobnosti v družbenem poreklu, demografskih oznakah, v poklicni sestavi, šolski izobrazbi, v življenjskih razmerah, v prestopniški preteklosti in podobno. V resnici pa je vsak prestopnik enkratno in svojstveno razgibana biološka, psihološka in sociološka enota, pogosto gre za posamezne človeške usode ali življenjske tragedije. Večina prestopnikov bi raje bila kaj drugega, raje bi živeli na tej strani »železne zavese«, ki loči prestopnike od neprestopnikov. Večina si tudi prizadeva, da bi se **ponovno vrnila** v svet neprestopnikov in si ustvarila osebni, družinski in družbeni položaj, ki jim ga omogočajo njihove osebnostne, miselne, čustvene in druge značilnosti. Toda v življenju je večina preslabotna, da bi dosegla zaželene in družbeno priznane oblike življenja. Zato pa jim morajo pri tem **pomagati penološki delavci** in jim pokazati še **nove poti** in možnosti, ki jih sami ne opazijo, pa bi jim morda pomagale, da si po odpustu s prestajanja kazni pridobijo položaj, ki jim bo zagotavljal delovno in pošteno življenje in jih naredil srečne in zadovoljne člane socialistične družbene skupnosti. Vsak »poboljšani« obsojenec je res pridobitev in uspeh za družbo in za penološke delavce, toda največji uspeh je dosegel sam človek, ki je okusil pravosodno in penitenciaro ureditev pa je postal **zaradi tega ali kljub temu** neprestopnik.

Penološki delavci pri svojem delu pogosto doživljajo razočaranja. Toda to ne sme postati raz-

log za opuščanje novosti in vračanja na stara izhodišča. Občasno doživljanje neuspehov naj postane še večja vzpodbuda za še bolj poglobljeno iskanje novih rešitev. Nekaj rešitev za uspešnejše delo penološka veda že ponuja, druge in boljše pa je treba še ustvariti. V tem je tudi težava in lepota penološkega dela.

Penološki delavec naj se pri svojem delu večkrat spomni Maksima Gorkega, ki je dejal:

»Nikdar se ne približuj človeku z mislijo, da je v njem več slabega kot dobrega — misli vedno, da v njem prevladuje dobro, in res bo tako!«

UDK 343.26:343.8

Necessity of Changes in Implementation of Prison Sentences

Brinc, dr. Franc, Senior Research Fellow, Institute of Criminology, Ljubljana

Comparing the Yugoslav and French systems of implementing prison sentences, their legislation, official documents, reports, various records and based on personal observation of current practice, the author stated that Yugoslavia was in 1977 ranged among the European countries with the highest percentage of persons serving prison sentences out of the total number of population. Since that year the number of persons serving prison sentences has been decreasing. It is stated that actual Yugoslav legal regulations and post-war legislative changes have not arisen as a result of the building up of its own system and consequently they resemble the

legal solutions adopted by other countries. Yugoslavia has not yet succeeded in developing its own, independent and for a socialist country specific system of implementing prison sentences. It is also stated that in both systems practice has not kept pace with legislation.

Issuing from those statements, the author offers two proposals, one concerning legislation and the other the practice of implementing prison sentences:

1. independent solutions have to be sought
2. legal changes must be based on an empirical research of the current situation in Yugoslavia.